

Különleges baktérium okozza

Mit mond az orvos a koleráról?

Az utóbbi időben az újságolvasók elég gyakran találkoznak a különböző országokban előforduló kolerás megbetegedésekről szóló hírekkel. Sokakban merül fel a kérdés: hogyan lehetséges, hogy ez az Európában és általában a fejlett országokban hosszú évtizedek óta elő nem fordult megbetegedés újból jelentkezik, egyes afrikai és ázsiai országokban járványokat idéz elő? sőt Angliából, legújabban a szomszédos Szlovákiából is jelentettek szörvénys eseteiket?

Mint az egészségügyi szakemberei elmondták, az okok között elsőként a kórokozó megváltozása említhető. A kolerát ugyanis egy különleges baktériumfajta, az úgynevezett *Vibrio* okozza. A hatvanas évek elején a *Vibriónak* El-Tor elnevezésű változata a kelet-indiai szigetvilágban járványt idézett elő, és azóta — új, biológiaiilag erős, életképes fajtáról lévén szó — mindinkább kiszorítja elődjét.

Egy másik tényező a technika fejlődésével hallatlanul meggyorsult közlekedés, amely gyakorlatilag megszüntette a távolságokat. A kolerá lappangási ideje ugyanis öt nap, s így a fertőzést követő egy-két napon belül Indiából akár New Yorkba, vagy a földkerekség bármely pontjára el lehet juttatni a fertőzést. Annak lehetősége is fennáll, hogy távoli országból érkező élelmiszer vagy gyümölcs közvetítse a fertőzést, bár szerencsére, száraz körülmények között a baktériumok néhány nap alatt elpusztulnak.

Természetesen az egyes országok közegészségügyi viszonyai igen nagymértékben befolyásolják a betegség terjedését. Nem véletlen, hogy az a leggyengébb egészségügyi szervezettel ellátott afrikai és ázsiai országokat sújtotta az előző évtizedekben és érinti most is legerősebben. A kolerá ugyanis — hasonlóan a tifuszhoz és a vérhashoz (dizentéria) — bél-fertőzés. A fertőzés útja is az említett betegségekhez hasonló. A baktériumok a beteg ürülékében távoznak a szervezetből, és a fertőzést a piszkos kéz, a legyek és más

rovarok közvetítik. Juttathatják el élelmiszerekre. Ebből már világos a higiénés körülmények szerepe. Fejlett országokban az első megbetegedést nagyszabású intézkedések követik.

Ami a védőoltást illeti: az egész lakosságot nem lehet, de nem is szükséges beoltani. Világszerte mindenütt csak azokat oltják be, akik foglalkozásuknál fogva, tehát mint orvosok, betegápolók közvetlen kapcsolatba kerülnek a kolerás betegekkel. Vagy pedig a veszélyeztetett országhatáron teljesítenek szolgálatot mint vasutasok, vámőrök stb. Az oltás célja ilyenkor az illetők egyéni védelmének kívül annak kivédése, hogy megbetegedve maguk is a járvány terjesztőivé válhassanak. Az oltással elérhető védetség azonban mintegy 40—60 százalékos, ezért a mai napig a leghatékonyabb intézkedés a karantén, a betegségről megátadott terület teljes elzárása a külvilágtól mindaddig, amíg újabb megbetegedések lehetsége kizártnak nem tekinthető.

Egyébként a kolerá, más súlyos bélfertőzésekkel szemben, nem lázas betegség, sőt gyakran éppen a hőmérséklet csökkenése a jellemző. A beltünetek a székrekedéstől az egészen sűrű rohamokban jelentkező hasmenésig változnak. Ennek következtében a beteg rengeteg folyadékot veszít és szervezete ki-

szárad. (A halálos esetek is ennek következményei.) A gyógyításban az antibiotikumoknak, főleg a Tetracyklinszármazékoknak (Tetran) van fontos szerepük. Az eddigi tapasztalatok szerint az új típusú kolerá a korábbiaknál enyhébb lefolyású, a megbetegedettek halálozási aránya 2—4 százalék.

A betegség behurcolásától tehát egyetlen ország sem védett, de hasonlóan a néhány évvel ezelőtti fellépett himlőesetekhez fejlett egészségügyi módszerekkel és szigorú intézkedésekkel a nagyobb járványok megelőzhetők. A társadalmi és önvédelem szerepe is igen jelentős — ennek módja a fertőzés terjedésének ismeretéből adódik. A *Vibrio*-gazdák okozta fertőzés egyik forrása a közös WC nem megfelelő használata lehet. Fel-tétlenül indokolt tehát a WC használata utáni azonnali alapos kézmosás, s annak a higiénia tanácsnak a megfogadása, hogy lehetőleg ne használjunk közös törülközőt.

Ne feledkezzünk meg az étkezés előtti kézmosásról. Mindezen a szabályok fókuszban vonatkoznak a vendéglátóipari és kereskedelmi dolgozókra. Megtartásuk egyéb fertőzések megelőzésére is alkalmas, nem is szólva arról, hogy elengedhetetlen tartozéka a kultúrált emberi magatartásnak.

Ingyen évkönyvet ad a „Magyarország” minden előfizetőjének

A sokszínű, érdekes, magyar sajtóéletben immár hét esztendőnél hosszabb ideje — pontosabban háromszázötven hete — fogadja az olvasóközönség nem csökkenő érdeklődését, kedvvel és megbecsüléssel a MAGYARORSZÁG új meg új számait.

A lap immár harmadik esztendeje adja ki évkönyvét: egy kötetnyi MAGYARORSZÁG-ot, több hónapra szóló érdekes, böngészni való könyvet. Mint eddig is, az idén is a MAGYARORSZÁG

minden előfizetőjének ingyen küldi el az évkönyvet — egyébként az évkönyv meg is vásárolható, ára 12 forint. Minden hírlapíróknak kapható lesz. A lap szeretői minél több kedves olvasóját megajándékozzák az évkönyvvel, s ezért úgy határozott, hogy minden új előfizető, aki előfizetését november 25-ig bejelenti, szintén ingyen kapja meg a kötetet, akárcsak a régi, több éves előfizetők.

Közlekedés Szegeden

Már-már közhelynek számított, hogy a motorizálódás hazai korszakába léptünk. Az intenzív fejlődés e téren nem is olyan régen vette kezdetét, így azután még a cipő sem szorít olyannyira, mint másutt a világon. De, ha úgy istenigazában nem is szoros az a bizonyos cipő, lassanként mégiscsak ki-nőjük. Nem egy figyelmeztető fel utal erre városunkban, Szegeden is.

1.

Egy város közlekedésében három alapvető, egymás mellett való és egymást feltételező összetevőről kell gondoskodni. Ezek: a gyalogos forgalom, a tömegközlekedés, az egyéni járművek és teherforgalom (személygépkocsik, teherautók stb.). Rájuk számítva, az általuk támasztott követelményekből kiindulva szabják meg a fejlesztés irányát mindenütt a világon. Mindehhez még a helyi sajátosságok és adottságok — a város méretei, lakúsága, útvonalhálózata, anyagi helyzete — is hozzájárulnak. A szegedi közlekedés jelene és a város adottságai vajon mit követelnek meg a közeli és távolabbi jövőtől? Vajon milyen lehetőségeket sugallnak?

2.

Mindenekelőtt talán a tömegközlekedést! Szeged nem milliós metropolis. Kiterjedése, lélekszáma viszonylag kicsi. Ezért — legalábbis ebben az évezredben aligha lenne gazdaságos és célszerű beruházás például a földalatti építése. Márpedig a gyűrű alakban épülő lakónegyedek, az iparövezet egyre nagyobb feladatokat juttat a tömegközlekedésnek. Ezt már jelzi Tarján is, ahonnan naponta több ezer embert kell behozni a városba, és esténként hazavinni őket. A követelményeknek a villamos csak bizonyos határig képes eleget tenni. Mindenekelőtt azért, mert a vonalak kapacitása véges. városképi és rendezési szempontból pedig újabbak építése meglehetősen korlátozott. Így aztán máris egyre nagyobb szerepet kell vállalnia a buszközlekedésnek a külső városrészek összekö-

tésében. És a buszra háruló nagyobb feladatok feltételezik egy szemléletmód feladását. Szeged buszközlekedése ugyanis a 6-os vonal kivételével végállomásos, fordulós rendszerű. Nem, hogy a jövő de a jelen követelményei is megkérdőjelezzik e rendszer helyességét. Példának rögjön a tarjáni 9-es és 11-es járat kinnálkodik. A 9-es a Lenin körúton a vízműig megy, ott visszafordul. A 11-es, melyen rendszerint jóval kevesebb utas van, a Nagykörútra. Nem lenne jobb a 9-est körforgalomban közlekedtetni a Lenin körúton, Hunyadi János sugárúton át az állomásig és vissza? Mert a buszforgalomban is — ahol csak lehet — a körforgalom rendszerét kell választani. Olcsóbb — nem kell százazre-kért buszfordulókat építeni — és többnyire praktikusabb is.

A buszforgalom fejlesztéséhez természetesen úthálózatra van szükség. Csakúgy, mint a személyautó-forgalom számára. A város úthálózata kiváló adottságokkal rendelkezik a körutasugárutas rendszer révén. Főként akkor, ha majd felépül a második híd és a külső körútnak is nagyobb szakasza készül el. A baj nem is az utak rendszerével, hanem elsősorban állapotukkal van. Korábban sajnos nem a mai forgalomra méretezték az úttesteket. Így aztán — az utóbbi tíz évben felújítottak kivételével — általában szűkek és kis teherbírásiúak. Fontos feladat tehát rendbehozásuk, illetve teljes kiépítésük. És nem csak a körutakon, sugárutakon, hanem az ezeket összekötő utcákban is. Mert a városban egyre nagyobb gondot okoz az úgynevezett „állóforgalom”, vagyis a parkolás. Ezért például a két körút közötti parkoló utcákat indokolt kialakítani.

3.

Szegeden jelenleg mindenképpen a Belváros forgalma okozza a legtöbb gondot. A Lenin körút úttestének állapota igencsak veszélyezteti a közlekedés biztonságát, de azon lehet se-

gíteni. Mint ahogyan a végét kiválóan rendbehozták. De a kiskörúton belüli városrész szűk utcái, nagy gyalogosforgalma más megoldást követel. Ez pedig: a gyalogló belváros. A körúton belül lévő területeket tehát megkapnák a gyalogosok, a bevásárlók. Megszűnne a zaj, a por, a benzinszag. Csak néhány utat kellene meghagyni, melyek gyorsan és biztonságosan vezetnék át a járműforgalmat a belvárosban, biztosítva egyben az üzletek árúellátását is.

A nem is távoli jövő belvárosában talán még az eddigieknél is fontosabb szerepet kap majd a Tiszával párhuzamos, a Lenin körút két végét összekötő forgalom. Ennek lebonyolítására a szűk és nyaranta lezárt Oskola utca aligha alkalmas. A rakpartot viszont belátható időn belül mindenképpen meg kell erősíteni.

A fentiek szervesen illeszkednének a város gyűrűsugaras rendszerében meglévő adottságokba. Részt kaphatnának a közeli jövő elemeiként a távolabbi jövő közlekedési rendszerében.

Szávay István

NAPI KISLEXIKON

a fűtésről

Nem a tüzelővel, szénrel, fával bajlódók vagy a gázzal fűtők irigyeltek hanem azok tanakodnak így ősszel a legtöbbit, akik a „köz-ponti” fűtést élvezik. Sokan vitáznak azon, hogy milyen rendelet szabályozza a távfűtést, mettől meddig kell a szolgáltatónak a megfelelő hőmérsékletéről gondoskodnia.

Rendelkezések

A lakóépületek központi és távfűtéséről /kiváncsiskodók a megfelelő szabályokat a 27/1963-as kormányrendeletben, az építésügyi és nehézipari miniszter 1/1963-as közös, illetve az építésügyi miniszter 2/1966-os rendeletében lelhetik fel.

Idény

A fűtési idényt a rendelet október 15. és április 15. közé teszik. Ebben az időszakban a szolgáltatónak úgy kell fűtenie, hogy az emberi tartózkodás céljára szolgáló fűtési helyiségek belső hőmérséklete naponta 8—20 óra között +20 Celsius fok legyen. Az előszobában, konyhában, illemlhelyen +16 fok, hallban, lakószobában, irodában +20 fok, mosdóhelyiségben, fürdőszobában +24 fok legyen a szabályos hőmérséklet.

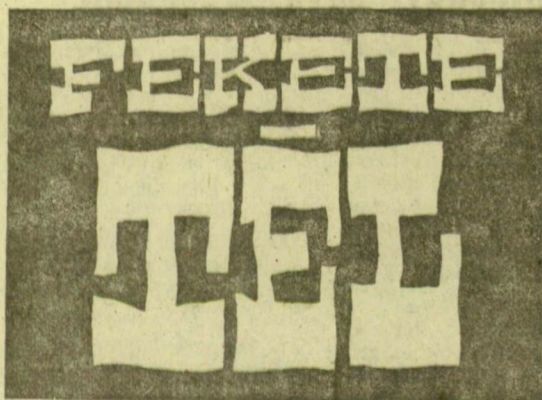
Kivétel

A fűtési szezon kezdete akkor toldódik ki október 1-ig, vége akkor esedékes április 30-án, ha a külső hőmérséklet napi középértéke — az Országos Meteorológiai Intézet előrejelzése szerint — előreláthatólag nem haladja meg a +10 Celsius-fokot, vagy három egymást követő napon át a +12 fokot. Ha a fűtési szezonban a szolgáltatás huzamosan — egy-egy alkalommal három napnál hosszabb ideig — szünetel, a fogyasztó a fűtő útján ezt köteles az üzemben tartónak jelenteni.

Díjazás

A fűtési díjat a lakás céljaira szolgáló helyiségek légköbméterben kifejezett fűthető térfogata alapján állapítják meg, azaz: a helyiségek alapterületét megszorozzák magasságukkal,

Gerencsér Miklós



40.

A költő meg-megfeledezett gyűlöletéről, gondolatai, érzései bilincs nélkül kalandoztak térben és időben. Ellentéte szó szerint halálos volt hurcolóival, mégis arra eszmélt, hogy szánalma felébredt irántuk. Szeme daganatai körül el-elnézte jósvádájú kínvallatóit és a nyakukon látta a hófehér kötelet. Bűnhődésük víziója nem a bosszúvágy reménye, hanem a közeljövő biztos jósolata volt. Németh László János ismerte a jólnapot. Tudott a számadás előveteléről, de ez az előrelátás csak súlyosabbá tette a maga tragédiáját.

Mindazt, amit könnyű megmagyarázni egy sétaúton a kellemes nyári estében, mindazt most dermedten csodálta, mint a felfoghatatlanságon túl kezdődő titkokat. Nem értette, milyen ösztönök parancsára hajlandók gyilkosokká válni az emberek olyan áron is, hogy közben a saját öngyilkosságukat készítik elő. Nem értette, hogyan lesz valakiből a kínzás megszállottja, holott a szadista is volt valaha szelíd kisfiú, imádkozni tanult az anyjától, illedelmesen köszönt a tanítóinak, megborzosgott: ha kiejtették előtte a szót: gyilkos. Hivatás? Parancs? Az uralmi mechanizmus kényszerítő logikája? Ha így lenne, akkor ő és annyian mások miért szálltak szembe ezzel a kényszerítő logikával? Mert bátrabak, becsületesebbek és okosabbak?

Ha ezerszer így van, akkor sincs ok a lelkiismeret nyugalmára, sőt nyomasztóbb a tragédia. A lét egyszerű tényei szerint is vizsgálható az élet. Amilyen banális dolog, hogy a világ egy adott darabja táplál bennünket, hogy ismerős tájak kenyerén, gyümölcsén növekedtünk egészségesekké, épp oly mély okkal kérdezhetjük a velünk egy tájon élőktől, a velünk egy anyanyelvet beszélőktől: mivégre épített értük iskolát a kőműves, mivégre szabott rájuk ruhát a szabó, mivégre púposodott meg a paraszt a mezőn a kenyérükért? Milliók éltek abban a hitben, hogy becsületes munkájuk jó jövőt hoz és íme, a verejték és a szorgalom gyilkosokat nevelt.

Németh László János a hazát látta a rozoga busz ablakából. Pompás termékeket látott a rábaközi földek kánaánján. Hiába csillogott vastag zuzmára, a szántásokon, az ő kedvéért kivirult a mező, zöldtarajos hullámokat vetett a gabonátábla, lányok kendője virított a derékig érő kukoricásban, zengett a levegő a méhek döngésétől a bíborhère fellett — éppen úgy, mint tíz év előtt, amikor mezfűlák jöttek epreszni a Rózsakanális hídjáig. Mire volt jó a földek bősége? A földáplát testek jeltelen sírokban porladnak, oda kerül ő is, az áldozat, és odakerülnek a hőhérois. Ahelyett, hogy hosszú életről róhatnák le haláljukat az életnek a jóért, hanyat-homlok száguldanak a gödör felé...

Nem írtózott a költő a legvégső gondolatoktól, tudta, hogy az ő számára itt van az idejük. Már akkor tudta, amikor Stelczer Lajossal együtt elhatározták a vizsgálati jegyzőkönyv aláírását. Látniuk kellett: mindannyian elpusztulnak a kínzásoktól, ha tovább tagadnak. Annyit, amennyit Demeterék egyébként is tudtak, bevalloztak. Ezzel egycsapásra lezárult a vallatás. Stelczer Lajos is, Németh László János is eleve tisztában volt azzal, hogy rájuk, a csoport vezetőire a legsúlyosabb ítélet vár a hadbírószági tárgyaláson. Tehát, akár vallanak, akár nem, helyzetük megváltoztatására semmi remény. Ha viszont tovább folynak a kínzások, minden bizonyos öngyilkosságnak néhányan a bajtársak közül, vallomást tesznek és akkor rájuk sem várt volna más, csak halálos ítélet. Mivel pedig szoros összefüggést alkotott valamennyiük ille-

gális munkája, az egész csoport fölött ott lebegett a kivégzés veszélye.

A halál közelsége ellen a megnyugvás szelíd-ségével védekezett Németh László János. Amíg tartott a vizsgálat, kinszenvedéseit megkettőzte az önvád. Egyszemélyben érezte magát felelősnek társaiért. Átélt a többiek gyötrelmét is, a maga fájdalomaira alig figyelt, társainak sebei erősebben sajogtak testén, mint a sajátjai, lázuktól ő kétszeresen vacogott és szemérmessége még annyit sem engedett meg neki, hogy legalább bevallja bűntudatát. Most, amikor méter-ről-méterre ragadta az autóbusz a végleges és teljes múlt idő felé, nem kellett mástól szennvednie, csak a halálfélelemtől.

Sopronkőhidán, a fegyőrtelep elemi iskolájában tartották a József Attila Kör tagjainak hadbírószági tárgyalását. Minden vádlottra egy-egy szuronyos csendőr vigyázott. Dr. Demeter Zoltán főhadnagy, Faragó Béla, Bede Antal zászlós, Csiba Sándor törzsrőrmester szintén főfegyverkező álltak sorfalat az ablak felőli oldalon. Ők voltak a tanúk, ennek ellenére megengedte nekik a bíróság, hogy kézigránatokkal, géppisztolyosan vegyenek részt a tárgyaláson.

A tanterem belső harmadában, a dobogóra helyezett asztal mögött hárman ültek: középtűt egy tábornok, mint a bíróság elnöke, balján egy százados, mint laikus szavazóbíró, jobbán a tárgyalásvezető, dr. Dominics Vilmos hadbíró őrnagy.

Rohamtempóban zajlott a tárgyalás. Dr. Dominics Vilmos pillanatnyi szünetet sem engedélyezve pásztázta végig mogorva megvetéssel a vádlottakat.

— Kivánnak-e szólni az utolsó szó jogán?

Németh László János a hadbíró szalonjánas kerek, sötétbarna képébe nézett.

— Igen.

— Hát akkor ne vacakoljon sokat, pofázzhat, de csak röviden.

Itt állt két szurony között a költő és mondania kellett valamit. Valamit, amiből barátai és halálos ellenségei egyaránt megértik, hogy erőszakkal őt nem lehet büntetni. Ezeknek vigaszt kell nyújtania, azoknak bebizonyítania, hogy jobban tiszteli a jogot, mint gyilkosai.

(Folytatjuk)